

Sydänliiton lausunto 19.11.2024

Luonnos valtiontalouden tarkastusviraston määräykseksi avoimuusrekisterilain tarkoittamien vaikuttamistoiminnan taloudellisten tietojen muodostamisesta

Lausuntopyyntönumero: D/624/04.13.00/2024

Vaikuttamistoimintaan osallistuneiden henkilöiden ja niiden kokonaismäärän muodostaminen (kohta 2.1)

Esityksen mukaan vaikuttamistoimintaan osallistuneisiin henkilöihin luettaisiin ne henkilöt, jotka ovat hoitaneet varsinaisen yhteydenpidon vaikuttamistoiminnan kohteisiin, sekä ne henkilöt, jotka ovat osallistuneet niiden mahdollistamiseksi tehtyyn taustatyöhön. Näihin henkilöihin voisivat kuulua työsuhteessa ilmoitusvelvolliseen olevien henkilöiden lisäksi myös esimerkiksi sen nimissä vapaaehtoistyötä tekevien vaikuttamistoiminta tai luottamushenkilöiden tekemä vaikuttamistoiminta.

Sydänliitto katsoo, että vaikuttamistoimintaan osallistuneiden henkilöiden määrään pitäisi laskea ainoastaan ne henkilöt, jotka ovat suoranaisesti osallistuneet ilmoitusvelvollisen vaikuttamistoimintaan eli harjoittaneet yhteydenpitoa avoimuusrekisteriin ilmoitetuissa aiheissa.

Lisäksi vaikuttamistoiminnan taustatyö tulee jättää soveltamisalan ulkopuolelle. Vaatimus myös taustatyöhön osallistuneiden työmäärän ilmoittamisesta nostaisi ilmoitusvelvollisten hallinnollisen taakan kohtuuttomaksi suhteessa sillä saavutettavaan hyötyyn.

Lausunto koskien vaikuttamistoimintaan osallistuneiden henkilöiden vaikuttamistoimintaan käyttämien henkilötyövuosien muodostamista (kohta 2.2)

Määräysluonnoksen mukaan avoimuusrekisteriin tulisi vuosittain ilmoittaa kaikkien vaikuttamistoimintaan osallistuneiden henkilöiden siihen käyttämät työtunnit.

Vaikuttamistoimintaan käytettyihin henkilötyötunteihin laskettaisiin kaikki vaikuttamistoimintaan osallistuneiden henkilöiden vaikuttamistoimintaan liittyvä työskentely siitä riippumatta, onko kyseisestä työskentelystä maksettu palkkaa tai muuta rahallista korvausta. Ilmoitusvelvollisen olisi tunnistettava, milloin sen nimissä toimivat henkilöt käyttävät työaikaansa vaikuttamistoimintaan liittyvään työskentelyyn.

Sydänliitto näkee, että määräysluonnoksessa ja sen perusteluissa esitetty vaatimus vaikuttamistoiminnan tuntimääräiseen ilmoittamiseen on liian yksityiskohtainen ja raskas. Tämä saattaisi ilmoitusvelvolliset järjestöt erittäin vaikeaan tilanteeseen, erityisesti järjestöjen luottamushenkilöiden ja vapaaehtoisten vaikuttamistoimintaan käyttämän ajan osalta.

Järjestöjen vapaaehtoistoimijat eivät ylipäättäänkään ole velvollisia raportoimaan järjestötyöhön käyttämänsä omaa aikaa. Tähän liittyen muistutamme avoimuusrekisterilain esitöistä. Niissä on korostettu, että on ilmoitusvelvollisten kannalta keskeistä, että sääntelystä seuraavat raportointivelvoitteet ja hallinnollinen taakka ovat tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhtaisia.

Paremmiin tilannetta kuvaava tulos saataisiin määräämällä ilmoittamaan suoraan vuositason arviot, kuten avoimuusrekisterilain esitöihin on kirjattu. (Esim. ei palkattua henkilökuntaa vaikuttamistoiminnassa, alle 1 henkilötyövuosi, 1–10 henkilötyövuotta ja niin edelleen tai alle 10 000 euroa/vuodessa, 10 000–50 000 euroa vuodessa, 50 000–150 000 euroa ja niin edelleen)

Lausunto koskien vaikuttamistoimintaan liittyvien markkinointi- ja edustamiskulujen muodostamisesta (kohta 2.3)

Määräysluonnoksessa edustamiskuluina ilmoitettaisiin vaikuttamistoimintaan liittyvät, ulkopuolisiin henkilöihin kohdistuvat vieraanvaraisuudesta tai muusta huomaavaisuudesta aiheutuneet menot. Tällaisia olisivat esimerkiksi ravintolakulut, edustuslahjat, edustusmatkat ja niihin liittyvät matka- ja majoituskulut sekä edustamiseen käytetyistä kiinteistöistä aiheutuneet kulut.

Sydänliitto näkee, että kiinteistöistä aiheutuneet kulut tulee jättää ilmoitusvelvollisuuden ulkopuolelle. Sydänliitossa, kuten ymmärtääksemme myös muissa järjestöissä, edustamiseen käytetään pääasiassa samoja tiloja kuin muuhunkin toimintaan ja pääsääntöisesti ne ovatkin muussa käytössä. Tilakustannukset koostuvat normaaleista huollosta, sähköstä, vedestä jne. ja edustamiseen käytetyn osuuden laskeminen niistä on käytännössä mahdotonta. Edustamiseen käytetyn marginaalisen osuuden laskeminen tilakustannuksista on työlästä ja kaikki kustannukset huomioiden käytännössä mahdotonta.

Muut havainnot

Valtionavustusleikkausten vuoksi sosiaali- ja terveysjärjestöjen toimintaresurssit pienenevät hallituskauden loppuun mennessä kolmanneksella. Määräysluonnoksessa kuvattu ilmoittamistapa lisäisi kohtuuttomasti ilmoitusvelvollisten hallintoon käytettävää aikaa ja resursseja ja olisi pois Sydänliiton perustyöstä.

Samanaikaisesti tehdään kansalaisjärjestöstrategiaa, jonka pyrkimys on vähentää järjestöjen hallinnollista taakkaa, sääntelyä ja toiminnan esteitä. VTV:n määräys on vahvassa ristiriidassa kansalaisjärjestöstrategian tavoitteiden kanssa.